

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" להעצמת הקשר עם הבורא ית"ש כדבר איש אל רעהו • בנשיאות הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

התפילה בראי הפרשה

הוא בלב. כי גם אחרי שהמוח רכש הרבה ידיעות וחכמה, הכל נשאר עדיין 'ידיעה יבשה' ומנותקת מהמציאות התוססת אותה אנו 'מרגישים' וחווים, ולכן קורה לא אחת, שהרגשות מניעים אותנו למעשים שמנוגדים ל'ידע' השכלי שלנו.

מה אם כן העצה? 'וידעת היום והשבות אל לבבך' ככל שיותר נשקיע לחוות את אותם הידיעות וההרגשות שלנו, ל'משש אותם' ולהבחין בהם, בעולם המעשה, אז נעבוד את ה' עם 'חיבור רגשי' עם כל העוצמה והחשק. כך ששום רגשות אחרים לא יוכלו לעמוד מנגד...

זה נקרא להמליך את הקב"ה באמת, כאשר הופכים את כל הידיעות לחושיות כך שגם הגוף יראה וירגיש שאין עוד מלבדו (דעת חכמה ומוסר ח"ב עמ' ער)

מה זה אומר? איך עושים את זה? יש בזה דרגות רבות. מהיהודי הכי הפשוט עד הגדול שבגדולים.

הדיבור החודר

את הדרגה שבבסיסה ביותר מלמד אותנו המשך חכמה (יב כא) ראשית הכל היהודי בנוי על הידיעה השכלית בעקרי אמונה, שאין עוד מלבדו, גם כשזה סותר את החושים הפשוטים, כי זו הרי מציאות רוחנית. אך בכדי שנוכל להתמודד מול הרגשות והחושים נתן לנו ה' ית' מצוות רבות ותמידיות. וזאת למה? מגלה רבנו המשך חכמה סוד גדול: כאשר האדם מרגיש משיכה רעה של הרגשות ותאוות הלב הוא צריך לדבר אל עצמו ב"משפט אחד" פשוט שמעורר (כגון מאמר חז"ל מתאים) ולחזור על אותו המשפט המון המון פעמים. כי 'בהמה' מבינה ומתפעלת בעיקר מהכמות ולא מהאיכות.

ומעתה נוכל להבין את ההבדל בין האמונה רק מכח "וידעת היום" בקבלנו במעמד הר סיני, לבין "והשבות אל לבבך" האמונה שרכשנו במצרים דרך חוויה רגשית וחושית שחוינו על בשרנו והחוויה? דוקא על ידי ריבוי מצוות מוחשיות וקבועות?

לכן היה כל כך דחוף לעשות תפילין מיד ברגע היציאה כי רק כך ניתן לשמר את הרגשות שרכשנו ולעורר אותן. זהו כח מצוות תפילין, לשים תמיד, בכל יום כל היום, על 'המח' ועל 'הלב' שהזכיר שיהיה המח שליט על 'הלב'... ולכן לא נעדיף זאת 'רק פעם בשנה' באיכות יותר, כי עבור 'הרגש' הכמות והתמידות חשובה מהאיכות, הרב פ.

סיפור מהחיים

יש ביטוי שאומרים 'הוא כשרון מבוזז', זה אפילו ביטוי מחמאי לפעמים, אבל לא כשאני מרגיש את זה על עצמי, זה ממש להרגיש בבית סוהר, יש לך את זה, אבל הידים שלך כבולות...

כן, ה' חנן אותי עם יכולות וכשרונות מיוחדים להעמיד תלמידים, לחבר אותם חיבור פנימי ל'לומדעס' ולעולמו של עובד ה', אבל במציאות מכורח הפרנסה אני משמש כרבה בכתה ז', ולאחרונה הרגשתי שזה 'הורג אותי', חשבתי הרבה עם עצמי, והבנתי שהדבר היחיד שבידי לעשות זה להתפלל, אז החלטתי להשקיע התפילה, לקחתי יומיים חופש ונסעתי הרחק כדי להתרחק מההמולה היום יומית, וכך הגעתי לקברות צדיקים, ושם התפללתי בכל הלב שיתן לי את הזכות להשפיע לתורה ויראה, האמת, זו הייתה 'פגישה' מאתגרת, בה פרקתי את כל הרגשות הקשות שהיו לי, ובקשתי 'זכרנו בספר זכויות'. אחרי שגמרתי להתפלל פתאום הרגשתי מיד את הישועה. הרגשתי שבעצם לא איכפת לי שאשאר איפה שאני, אם זה המקום שה' שם אותי אז זה השליחות שלי, ושם אני צריך למצוא איך כל הכישורים שלי מקדשים שם שמים.

חזרתי לעבודתי בשיא המרץ, להשקיע מכל הלב בתלמידי, עם עוד ועוד כמה קנייטשים של 'גדלות'.

אחרי חודש קורא לי מנהל המוסדות ואומר לי: שמת לי לב לאחרונה שהתלמידים שלך מצליחים מאוד, ואז באמת ראיתי שאתה מעיין נובע, אתה ממלא את התלמידים עם המון חיות וחשק. תראה, אני מתכוון לפתוח בזמן הבא ישיבה גדולה, בע"ה, ואני חושב שהאדם הכי מתאים לשמש כמגיד שיעור בשיעור א' זה אתה. מה דעתך על כך? אני יודע שזה אתגר גדול, אבל אם מרץ כמו שלך אין לי ספק שתצליח בענק. אמרתי לו ש... אני אחשוב! התייעצתי בדעת גדולים, ונכנסתי בס"ד לשליחות הקדושה, בתוך תפילה שאצליח לבנות ולהעמיד תלמידים הגונים לה' ולתורתו.

גם לך יש סיפור אמיתי על עצמך? שתף!

מתי לראשונה בהיסטוריה כלל ישראל הניחו 'תפילין'?

מגלה המהר"ל דיסקין (עה"ת קרח) שהציווי שבפרשתנו, (קדש והיה כי יביאך) נאמר במצרים בי"ד ניסן, ומיד אחר שהקריבו ואכלו הפסח עשה כל אחד לעצמו תפילין מעורות וגדי הקרבן פסח. (דק"ל פסח מצרים היה מותר במלאכה). כך שכולם יצאו ממצרים עטורים בתפילין.

מהי מטרת מצוות תפילין? להזכיר לנו תמיד שהוציאנו ה' ממצרים 'בחוזק יד' להיות עבדיו.

אבל למה זה כל כך קריטי לעכשו, בזמן הכי לוחץ, ב'חיפזון' הכי נוראי, דוקא עכשיו הקב"ה מצווה וכלל ישראל מבצעים ויוצרים את התפילין...

וכי יש חשש שישכחו מייציאת מצרים? רק הרגע הם חוו את יציאת מצרים ועשרת המכות, וכי לא ניתן היה לחכות למתן תורה שיצטוו על כך יחד עם כל המצוות?

עוד שאלה! איך יחוו יותר את יציאת מצרים בהנחת תפילין? לכאורה אם היו מניחים תפילין פעם בשנה למשל בי"ד ניסן? אז היינו עושים זאת בדחילו ורחימו מתוך התרגשות עצומה, ומכריזים באר היטב מה התפילין אמורים להזכיר וללמד אותנו. אבל אם מניחין תפילין כל יום כל היום, זה הופך ל'מלומדה' ופחות נזכרים במה שזה מלמד.

זכרונות טובים

התפילין מזכירים לנו "כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" כלומר את כל הניסים והנפלאות שבעשרת המכות. מה המכות באו ללמד? א. למען תדע "כי לה' הארץ" יש בורא וממציא לעולם. ב. "כי אני ה' בקרב הארץ" משגיח בפרטות. ג. "כי אין כמוני בכל הארץ" אין עוד כח מלבדו.

אבל למה צריך שבביל זה את המכות, כלל ישראל הכירו את זה במעמד הר סיני שם השיגו בידיעה הכי ברורה ומחלטת שיש את כל יסודות האמונה וכמ"ש חז"ל "קרע להם ז' רקעים והראה להם שהוא אחד".

ביאור הדברים: הנה הקב"ה מצווה "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים אין עוד"

מה זה? מה לא מספיק ב'וידעת היום'? אם כבר יש לנו ידיעה כל כך ברורה וחדה - מה עוד צריך? צריך "להשיב אל הלב". מה בעצם הלב עושה? הלב הוא מקום הרגשות, מקום התחושות והחוויות! מבואר בקדמונים שעיקר כח הבחירה

1 וכלשון המשך חכמה (שמות יב כא) ההרגשות המה כולן בלב, כמו נקימה, אומץ, גאווה, כעס, מורא. וזה שכתוב (תהלים נה, ה) 'לבי יחיל בקרבי' "יתור לבו ממקומו", 'לבו כלב הארץ' (ש"ב, יז). אולם המושכלות הן בראש, שם מקור המושכלות והציווים והזוכר, 'וראש, מלך שבאיברים' [שבת עא]. עכ"ל ובלשון התנ"ך הוא 'השכל' כמ"ש (משלי יב ח) 'לפי שכלו יִהְיֶה אִישׁ וְנִצְוָה לֵב יִתֶּיּה לָבוֹ. ועיין מלבי"ם שם. וכפי שכתב ע"ז החינוך (טז) "כי אחר הפעולות ממשכים הלבבות וברבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר".

ותשועה ברוב יועץ

[אכן יסוד זה שהשבחים שלנו פועלים את עניינם בפועל ממש מבואר גם בסידור הגר"א (דף נד. באמרי ספר) כאשר בא ומתאר את התיקון שנעשה ע"י אמירת פסוקי דזמרה ואלו דבריו בקיצור: "בעת התפילה אז עליית העולמות, ואז מפני אמונתנו בהשגחת ה' שאליו אנו מתפללים ומשבחים, עי"ז אנו מתקנים את הדעות של האנשים שכפרו בה' המתפשטים באויר העולם, ואנו משפיעים על כולם להאמין בה', ועתה על ידי התפילה והאמונה הם מתעלים ומתקנים בזה את כל המדות הרעות שאצל בני האדם כמו הקנאה והתאוה והכבוד והאכזריות וכדומה כי על ידי התעלותם ישתמשו רק בטוב שבמדות אלו ובמקום הראוי", עכ"ד.]

חוויה של החיים

אם תסתכל בספר יסוד ושורש העבודה תראה שהוא מתאר על כל קטע וקטע מהי החוויה שאנו אמורים לחוות בו.

והאמת שבתפילה טמון הכל, כל יסודות האמונה, כל נפלאות הבריאה, כל ההיסטוריה היהודית ויש לך הזדמנות לתת לעצמך לחוות את הכל באופן הכי מוחשי.

כמובן שתיארתי לך את ה'שלמות' של תפילה, ואין ספק שזה דורש הרבה עבודת הלב עד שמגיעים לחוש ולחוות יותר עוד קטע בתפילה, זאת 'עבודת חיים'... לכל החיים.

אז תסכים איתי, שהתכונות שלך 'לחוות ולהרגיש' הם הכי חשובים והכי נחוצים בכדי להצליח להתחבר לתפילה, וכך עם המון סבלנות, חיפוש ו'שימת לב', אתה תגיע רחוק, להתענג ולחיות את התפילה.

האם יש דבר יותר מהנה ומענג לילד, מאשר לחוות ולחוש את היכולות האדירות של האבא שלו איך שהוא יכול לשמור עליו ולמלא כל רצונותיו, ועד כמה שהוא מרגיש בטוח איתו... חוויה מושלמת.

שלנו, ל'משש אותם' ולהבחין בהם, בעולם המעשה, אז נעבוד את ה' עם 'חיבור רגשי' עם כל העוצמה והחשק. כך ששום רגשות אחרים לא יוכלו לעמוד מנגד... ואם אתה אומר, שיש לך את הכח לחוות והרגיש באופן חי כל דבר, אז יש לך את הכישרון הכי מוצלח בשביל להתפלל!! כי תפילה כאמור זוהי 'עבודת הלב'.

חוויה או פעולה

זה נכון שצריך גם להפעיל את ה'ראש', לחשוב על הידיעות שנאמרים בפסוקים ובפרקי התפילה, אבל העיקר זה לחוות את הדברים באופן מוחשי, כך שהדברים מקבלים חיות, ציור, דמות ומציאות. כך, לחיות את המציאות המסופרת והנאמרת על ידינו כאילו זה בהווה ממש.

הגה"ק בעל חובת התלמידים (הגה"ק מפיאסצנא בספרו הכשרת אברכים עמ' כט): המחיש את הדברים בזה"ל: "מי שכל עבודת מוחו ולבו רק בהבנת השכל היא, כשאומר הללו את ה' מן השמים כל צבאיו וכו' שמש וירח וכו' כל כוכבי אור ... הוא מבין את פירושן פירוש המלות לבד ... תפילתו ועבודתו נשארו בידיעה והשגה בלבד, מרוחקת ומנותקת ממנו, כי הוא בעולם הזה של 'ממש' ו'יש', והתפילה בעולם השכל וההבנה לעצמה.

אבל אם את מחשבתך החזקת בך עד כדי לראותה, אזי כשאתה אומר הללו את ה' מן השמים וכו' בהתרגשות אז לכל העולם העליונים והתחתונים אשר עומדים לפניך ממש, אתה עומד ומצוה: "עמדו והללו אתנו יחד שירו להשם".

ולא תאמר: רק פרי דמיוני לבד הוא, שבדמיוני לבד נראה שכולנו יחד העליונים והתחתונים כורעים ומשתחווים שרים ומזמרים יחד לפניו ית', כי כאשר אתה רואה זאת בדמיוןך - אז באמת לאמיתו כן הוא, מלאכי מרום, השמש והירח ארץ ומלאואה, ואתה בתוכם, אומרים יחד ובקול אחד, שירות ותשבחות לד', עכ"ד.

שאלה:

הרב יודע, שכל אדם יש את התכונות שלו, יש אדם שיותר אוהב הבנות שכליות, אז בשבילו התפילה זה יותר קל לכוון, כי זה תופס אותו ב'מחשבה' והתבוננות שכלית. אבל אני טיפוס 'זורם' שרוצה לחוות דברים בלי יותר מדי פלפולים, ו'הבנות', האם יש לי בכלל מה להשקיע בתפילה? הסיבה שפניתי אליך, כי כתבת בכותרת הגליון שהתפילה זה "שעה של חוויה" אשמח אם תוכל להסביר לי מה זה אומר.

תשובה:

נכון, אתה צודק, כל אדם יש את התכונות שלו, והתפקיד שלנו לעבוד את ה' עם התכונות המיוחדות שקבלנו משמים. כך שאם אתה מלא בחיוניות ומרץ, תוכל למצוא את זה בתפילה, שעה של זרימה וחוויה של עונג.

אני רוצה לשאול אותך שאלה: למה התפילה נקראת "עבודה שלב"? אם עיקר מה שצריך לעשות בתפילה זה 'לכוון' מחשבות, אזי זה 'עבודת המוח'!?

בעצם לכאורה עיקר האדם זה השכל שלו בו הוא לומד ומחכים ומנתח החלטות... אבל רואים שזה בכלל לא מספיק, כמו שכתוב "וידעת היום והשבות אל לבבך" אבל למה? אם הידיעה כל כך ברורה וחדה מה עוד צריך?

מה בעצם הלב עושה? הלב הוא מקום הרגשות, מקום התחושות והחוויות. מבואר בקדמונים שעיקר כח הבחירה הוא בלב. כי גם אחרי שהמוח רכש הרבה ידיעות וחכמה, הכל נשאר עדיין 'ידיעה יבשה' ומנותקת מהמציאות התוססת אותה אנו 'מרגישים' וחווים, ולכן קורה לא אחת, שהרגשות מניעים אותנו למעשים שמנוגדים ל'ידיע' השכלי שלנו.

מה אם כן העצה? "וידעת היום והשבות אל לבבך" ככל שיותר נשקיע לחוות את אותם הידיעות וההשגות

התפילה במשנתו של רבנו הרמב"ם

רבי משה בן ימין נלב"ע כ' טבת ד'תתקס"ה

ב'פרקי ההצלחה. (שו"ת הרמב"ם פאר הדור הוצאת מכון ירושלים עמ' שח) מגלה לנו רבנו את יסוד כל היסודות מהי הגישה הנכונה אל התפילה, בואו נשתדל ללמוד את דבריו ולתרגם זאת לשפה שלנו בעזה"י. (ב'מסגרת' הובא כל לשונו בשלמות לתועלת המעיינים)

א. "להתענג במתיקות התפילה"

כשאנו עומדים יום-יום, שעה-שעה, בתפלה, נדמה לנו שה'בעיה הגדולה' זה ה'חסרון הכוונה', אך האמת היא שהאסון הגדול הוא חסרון העונג. כפי שכותב כאן רבנו הרמב"ם:

המתפלל יהיה פונה אל השי"ת, עומד על רגליו, מתענג בלבבו ובשפתיו, ידיו פרושות וכלי דבורו הוגים מדברים, ויתר חלקיו חרדים ונרעדים, ולא יסיר מהנעים קולות ערבים, מתדבק, מכין עצמו, מתחנן, כורע ומשתחוה, בוכה, לפי שהוא לפני מלך גדול ונורא.

הרמב"ם, לא אמר "יחשוב" או "יבין", אלא כותב את המציאות: "מתענג בלבו ובשפתיו". רבנו מלמדנו כאן יסוד מבהיל על הרעיון: התפילה אינה רק דיבור מהנברא לבורא, אלא היא מציאות של עונג צרוף. ה"עונג בשפתיים" הוא התחושה חושית ממש עד שהדיבור עצמו הוא דבש וחלב תחת הלשון.

אך אם כן איך שייך יחד עם זאת: ש"יתר חלקיו חרדים ונרעדים" ? דמו בנפשכם עני המכתת רגליו בדרכים, בגדיו בלויים וגורונו ניחר מצמא. לפתע, נפתחים לפניו שערי היכל השיש של המלך. הוא אינו רק מקבל לחם ומים; המלך מושיבו על כסא זהב ומשקה אותו ביין המשתמר בענביו. באותו רגע, העני שוכח את עניותו. הוא לא רק 'שמח' - הוא מתענג. כל נים בנפשו רוטט מהחיבור הבלתי יאומן שבינו, השפל, לבין המלך הנורא. זוהי התפילה - היכולת של ה"אני" להתמוסס לתוך ה"אין סוף".

וזה מלמד אותנו בבואנו לברך "ברוך אתה ה'", עלינו להשהות את המחשבה. האם אני מרגיש את ה"עונג בשפתיים"? עלינו לטעום את המילים. אם המילים "מלך העולם" נאמרות ללא רטט של עונג, הרי שהן נותרו בגדר "מצוות אנשים מלומדה". העבודה היא להפוך את הדיבור לשיר של הלב.

ב. יציאה לחופש מהמאסר 'המוחשיות'

הרמב"ם ממשוך ומבאר: "ויגיע אליו השקיעה והפליצות על ש'מצא נפשו

כך שזו ההזדמנות שלנו צאת לחופש. מההשתעבדות לחוקי הטבע, לחזור לאמת האמיתית. אנחנו לא משועבדים לכל הכללים הגשמיים. יש לנו כל מיני רצונות שמכריחים אותנו לעשות דברים מסוימים. יש לנו את הזמן להתאפס. וזאת המטרה של האדם צריך להגיע לאיזושהי חרדה בתפילה, כי זו חרדה שמנקה אותו מהמוחשות עד שהוא כאילו התחבא מהם, ואין להם שליטה עליו. אנחנו "נסתרים" מהעולם הגשמי. אנחנו נכנסים לבועה של אמת שבה שום דאגה מהבנק או מהבוס לא יכולה לגעת בנו. זו החרדה שמנקה אותנו - חרדה חיובית שמשחררת אותנו מהשטויות של היומיום. ומשום כך התפילה היא הרגע שבו אנחנו יוצאים לחופש.

ג. לחיות את האמת - לראות את הנסתר כנוכח

הרמב"ם מעלה אותנו לדרגה של "נבואה קטנה": "ויביט עם הפך המדמה ויראה וישמע מה שלא יהיה בו ספק. ... הנה יביט בעתידים כמו שיביט בעוברים, ... והוא בכלל חי ש'לם משיג".

רבנו הגדול מגלה לנו כאן שבכדי 'להתפלל' כראוי נצרך להשתמש בכלי בעל עוצמה שאין כדוגמתה ממש כעין 'נבואה', והוא: השימוש ב"כוח המדמה" בתוך התפילה. אין זה דמיון שווא, כמו הדמיונות של הילדים, אלא כוח שנועד לצייר בנפש את המציאות הרוחנית כחיה וקיימת. המתפלל האמיתי רואה את יד ה' המניעה את הגלקסיות ואת התאים בגוף באותה בהירות שבה הוא רואה את קירות בית הכנסת.

השל"ה הקדוש מלמדנו לצייר בנפשנו כאילו היינו שבויים ומוכים במרתפי מצרים, ולפתע המלך בכבודו ובעצמו פודה אותנו ונותן לנו את בתו (התורה). הרגש צריך להיות כה עז, עד שהגוף ממש יחוש את החום של היציאה לחירות. זוהי חוויה של הנשמה - "לראות ולשמוע מה שלא יהיה בו ספק".

וכך שאתה אומר פותח את ידך, אל תסתפק בהבנת הפירוש. השתמש בכוח המדמה: ראה בדמיוןך את מיליארדי הבריאות, מהלוייתן שבאוקיינוס ועד הנמלה בחריץ הסלע, כולן פוערות פיהן והקב"ה ב"יד פתוחה" משפיע שפע לכל אחת. כשתראה זאת בעיני רוחך, ההודאה "ומשביע לכל חי רצון" תפרוץ ממך מאליה.

"המתפלל יהיה פונה אל השי"ת, עומד על רגליו, מתענג בלבו ובשפתיו, ידיו פרושות וכלי דבורו הוגים מדברים, ויתר חלקיו חרדים ונרעדים, ולא יסיר מהנעים קולות ערבים, מתדבק, מכין עצמו, מתחנן, כורע ומשתחוה, בוכה, לפי שהוא לפני מלך גדול ונורא. ויגיע אליו השקיעה והפליצות על ש'מצא נפשו בעולם השכלים, נכנעה נפשו הנכבד והוציאה אותו מן המוחשות וכאלו הוא נסתר מהם.

ויביט עם הפך המדמה ויראה וישמע מה שלא יהיה בו ספק. לפי שהעתידים ועוברים הם במדרגה אחת אל אותם הענינים, לפי שהם נמצאים יחד בענינים מבוארים להם, הנה יביט בעתידים כמו שיביט בעוברים, ואשר ספר אותם היו אמתיים, וכאשר נאותו וקבלו אותם אנשי האמת ... והוא בכלל חי ש'לם משיג". והיפך זה חסרונו.

ויתבאר לו חסרונות וחסרון מדרגתו בעיני אשר היה בתורתו קטן ושפל ונבזה, ויתבאר אז היזתו קצר יד ונמנע - מדבקות ההצלחה, ואז תגיע לו החרטה ויזעק זעקה גדולה ומרה, ותשלם לו החרטה וההכנע. וכמאמר ישעיהו עליו השלום: "אוי לי כי נדמית כי איש טמא שפתים אנכי" וגו'. אמר זה בהתרשלו מהולכי האמה ויראתו מהם, וזה היה עונו.

הוגה מסרי אפי מעץ ברבי מימון שלי

המוחשית היא האמת היחידה. **ואם** כך ימשך לאורך זמן נאבד לגמרי את הכיוון הנכון משום כך חייבים למצוא את האופן לחדד את האמת המוחלטת אף שהיא נוגדת את מראה העיניים וההתנהלות היום יומית - זו בדיוק מטרת התפילה, להחזיר את השפיות למערכת... (כך מגדיר זאת הרמח"ל בדרך ה')

הרמב"ם מסיים בתיאורו של ישעיהו הנביא:

" וְאַז תִּגְיַע לּוֹ הַחֲרָטָה וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמְרָה, וְתִשְׁלַם לּוֹ הַחֲרָטָה וְהַהֲפָנֵעַ. וּכְמֵאֲמֹר יִשְׁעִיָּהוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם: "אֵי לִי כִי נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַיִם אֲנֹכִי".

דהיינו החרטה הגדולה דוקא מתוך ההשתוקקות והתקווה לישועה, דוקא מתוך העונג הגדול, צומחת הבושה העמוקה.

כשאדם מבין איזה אוצר יש בידו - היכולת לדבר עם האינסוף ב"ה - הוא מזדעזע על כל אותם רגעים שבהם זילזל במתנה הזו. אבל החרטה הזו היא לא ייאוש - היא הדלק שלנו לישועה.

הבה ננסה השבוע, רק פעם אחת ביום, להרגיש את ה"טעם" והחוויה הטמונה במילים של התפילה, כי... לא באנו לעבוד, באנו להתענג על ה'.

על הראשונים במשנת רבנו הרשב"א תפילה ללא כוונה - יש דבר כזה?

הַחֲכָמִים. וְלֹא לְרִפּוּת יְדֵיהֶם שְׁאֵם אֶתָּה אוֹמֵר כִּן נִמְצְאוּ הַקְּטָנִים וְהַנְּשִׁים וְעַמֵּי הָאָרֶץ נִמְנָעִים מִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַמִּצְוֹת. וְלֹא אֵלּוּ בְּלִבָּד אֶלָּא אֶפְלוּ כָּל הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל וְזוֹלָתֵי אֶחָד אוֹ שְׁנָיִם בְּדוֹר. וַיִּכְבֵּר אֲמָרוּ חֲכָמֵי הָאָמֶת זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא".

אם חס ושלום אדם מזלזל (בעצמו או בחברו) במעלת תפילתו - לפי מדרגה בה הוא נמצא, וממעיט בחשיבותה זה לא רק טעות גמורה אלא שהוא גורם חורבן גדול מכיון שבכך הוא 'מרפה ידים' כי ברגע שהאדם חושב שהתפילה שלו לא באמת שווה כל כך, רק התפילה של אותו צדיק נשגב או 'עובד ה' פלוני' - זה גורם לו להמנע להשקיע בנושא התפילה פשוט אין לו סיבה לעבוד ולהתאמץ ולהתקדם... זה אבוד מראש.

הרשב"א הם קולא או חומרא?

דברי הרשב"א נראים כקולא אבל לאמיתו של דבר הם חומרא.

א. לפעמים נחמד לנו לשקוע בייאוש מנושא התפילה כי "ניסיתי להתחזק כמה פעמים ולא הלך לי" אז בין כה וכה התפילה שלי לא משהו אז מה יש לי להשקיע כאן... אבל האמת שאם אתה מנהל ומשתדל בצורה נורמטיבית להתפלל כפי היכולת, גם אם לא הלך לך בכלל - התפילה שלך נחשבת תפילה בכוונה ומוצאת חן לפני ה' כתפילת משה איש האלקים. כמפורש דברי הרשב"א: ולפי השגת כל אחד ואחד ימצא חן.

ב. אם עיקר הכוונה היא ההרגשה שאנו באים אל טקס ההמלכה - להמליך את המלך בתפילתנו, זה אפשרי כאשר התפילה נאמרת בכבוד הראוי ובכבוד ראש כמו שמתנהל כל מעמד בעל חשיבות, ובפרט שדבר זה הוא בידו ובאפשרותו של האדם, (מניגוד לכוונה והריכוז שלא תמיד בשליטתנו...) ולכן ככל שאדם מתנהל בצורה יותר מכובדת ובמקום ומנין מכובד ומכבד - זה נקרא תפילה הרבה יותר בכוונה.

שלו, הוא מוצא חן לפני ה', וזה עולה לרצון ממש כפי תפילת משה רבנו.

הכוונה הכללית

וְהַמְדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבְּפִנְיֹת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים עָלֶיהָ הִיא שֶׁהַכָּל יוֹדְעִים וּמוֹדִים שִׁישׁ אֱלֹהִים יִתְבַּרְךָ מְחִיב הַמִּצְוִיאוֹת חֲדָשׁ הָעוֹלָם בְּרִצּוֹנוֹ כְּאֲשֶׁר רָצָה. וְשִׁנְתָן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּסִינֵי תוֹרַת אֱמֶת וְחֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים. וְלוֹ אֲנַחְנוּ וּלְפָנָיו נַעֲבֹד. וְהוּא שֶׁצִּיּוּנוֹ לְמִסוֹר נִפְשָׁתֵינוּ אֵלָיו בְּקִרְאָנוּ הַשֵּׁם. וְאֵלָיו נוֹדָה וּלְפָנָיו נִתְפַּלֵּל כִּי מֵאֵתוֹ נִמְצָא הַכֹּל. וְהוּא הַמְּשַׁגֵּחַ וְהַמְּשַׁקֵּיף עַל מַעֲשֵׂינוּ לְגִמּוֹל וּלְשֵׁלֶם שְׂכָר.

מה נמצא בתת הכרתו של כל יהודי כאשר הוא בא לבית הכנסת וניגש להתפלל? - הכרתו השלמה באמונת ישראל. שיש בורא לעולם שנתן תורה בסיני ושאנו עמו ועבדיו, ורק אליו נתפלל ונודה, וזה גם משתלם.. כי הוא משגיח ויגמול כפי מעשינו ותפילתנו. ולכן אני הולך כעת לביתו של המלך אלקי ישראל לקיים את פקודתו: לבוא לפניו ולומר את שבחיו. ואם כן יש 'כוונה' לתפילתו - הוא מתכוון להביע בה את כל חלקי האמונה.

וְעַל הַפְּנֵיָה הַזֹּאת יִתְפַּלֵּל כָּל מִתְפַּלֵּל בְּיִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ הַנְּשִׁים וְעַמֵּי הָאָרֶץ וְכָלֶם מְקַבְּלִים שְׂכָר חֶלְף עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר הֵם עוֹבְדִים. וְאֶפְלוּ מִי שֶׁאֵינוּ יוֹדְעֵי לְכוּן הַמְּלוֹת וּמִחֲלִיף מְלָה בְּמִלָּה מְקַבֵּל שְׂכָר עַל הַפְּנֵיָה הַכֹּלֵלִית. וְכֵן אֲמָרוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') וְדַגְלוּ עָלֵי אֶהְבֵּה".

גם יהודי שלא מבין כלל את השפה שבה הוא מתפלל, וגם אם הוא עם הארץ שאינו יודע לקרוא בצורה מדוייקת - מתקבל באהבה.

כי ב'מילים הללו' הוא זועק בלי מילים: באתי כאן לטקס ההמלכה של ה' ית', ואני ממליך אותך ה' בזה שאני אומר לפניך את כל הסיפור, כי אני יודע ששם כתובים כל השבחים והבקשות המביעים את כבוד המלכות בשלמות...

"וְחָס וְשָׁלוֹם לְמִנוּעַ מֵהַתְּפַלֵּל כֹּל מִי שֶׁאֵינוּ יוֹדְעֵי לְכוּן בְּכַוָּנוֹת שְׂמִכְוָנִים אֵלֵיהֶם גְּדוּלֵי

הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א סי' תנג) פוסק בהחלטיות שתפילות כלל ישראל הם נחשבות כתפילה בכוונה.

נביא את דבריו היסודיים עם ביאור קצר. "וְעַל עֵינָן הַתְּפִלָּה שֶׁאֲמַרְתָּ כִּי בִלְתֵי הַפְּנֵיָה נִחְשָׁבֶת כְּמֵאוּמָה לְעוֹבְדֵי בְּאֵמֶת, כִּי הַפְּנֵיָה יְסוּד הַכֹּל".

כלומר אין ספק שכל המשמעות של תפילה זה כאשר על ידה האדם מהביע את עצמו את הכרתו במלכות ה' או את רצונו להודות או לבקש. אבל אם זה רק "איזו סגולה" להגיד את המילים הללו או כי אין ברירה אני חייב להתפלל. זו לא תפילה. זו 'קיום מצוה'.

600.000 סוגי כוונות

"אֶבֶל הַפְּנֵיָת רַבּוֹת וְנִחְלָקוֹת לְמַדְרָגוֹת רַבּוֹת זוֹ לְפָנִים מִזוֹ כְּפִי רַבּוּי הַיְדִיעוֹת וְהַהֲשָׁגוֹת, מִן הַקָּטָן שֶׁבְּאִישִׁים וְעַד מִשְׁה רַבִּינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְלִפִּי הַשְּׁגַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִמְצָא חָן".

זה לא סוד שרוב הציבור לא מסוגל להגיד את כל חלקי התפילה מתוך חיבור מלא לכל שבח בקשה או הודאה, וזה לא רק מחוסר ריכוז, והסחות דעת, זה תלוי גם ה'ריבוי הידיעות וההשגות' ככל שהאדם יודע יותר את דרכי ה' שמלמדת התורה הק' וככל שהוא 'משיג' יותר את 'ידע שלו' (כלומר להכיר את הידיעות שרכש עד כדי לחוות אותם בחוש בתוך החיים שלו, ולפעול על פיהם הלכה למעשה)

וכגודל התבוננות והשגה בעומק הטובות שה' גמל איתו, וכן עד כמה שהוא מכיר שכל חייו תלויים כל רגע רק בחסדו ית' - כך תהיה איכות התפילה כשבא לשבח או לבקש...

ומכיון אין דמיון בין מדרגת יהודי אחד ליהודי אחר נמצא שיש שישים ריבוא מדרגות של כוונה, כאשר המדרגה הכי עליונה היא תפילת משה איש האלקים כי בהיות שבהשגתו היה הגדול מכולם כך מדרגת תפילתו צריכה להיות באותה הרמה. וכך גם כל יהודי לפי ידיעותיו ותכונותיו כך מדרגת הכוונה שלו הנדרשת ממנו. וכשאדם מתפלל בהתאם למדרגה

נערך על פי שיחה עם נכדו הרב יצחק אלחנן דויטש שליט"א

ושעה אחת אחר התפילה, והעניין בזה הוא כמו שסבא אמר "אני רוצה להיות עוד קצת עם הקב"ה" א"כ גם אחרי התפילה אני נשאר, (כך מבואר ברמב"ם פ"ד מתפילה הט"ז ועיין שם בכס"מ ובלח"מ) הפלא היה שהוא עשה את זה הכי 'בטבעיות' שיש, פשוט התיישב על מקומו, הוא אפילו לא פתח ספר, אלא היה יושב עם עצמו - יושב עם הקב"ה, זה מה שנקרא להביא את התפילה לעצמות.

לא רק שעה אחת אחרי התפילה, אלא גם שעה אחת קודם התפילה, זכורני בשבתות שזכינו

להיות אצלו, הוא היה קם מוקדם מהזמן, הולך בנחת לבית הכנסת, בשלווה, מגיע לפני הזמן, מכין את עצמו כראוי לתפילה.

זעקת הדממה

זכיתי לעקוב אחריו איך שבמשך כל תפילת שמונה עשרה הוא כמעט לא היה זז בכלל, (כידוע מדברי הש"ה (ענייני תפילה) שכותב שתפילת העמידה צריכה להיות בלי נענוע, בשונה מפסוקי דזמרא שצריך גם חיצונית להתנענע), הוא היה עומד דום בצורה זקופה, בלי לזוז, אבל ראית שהוא בשיחה, הוא באמצע משהו פעיל, לא רק ממלמל, מעניין לציין שבברכת 'מודים' הייתה לו התפרצות מיוחדת שהוא היה מסתובב ימינה, ושמאלה, להודות לקדוש ברוך הוא, ראית התפרצות של רגשי תודה לקב"ה.

תקופה לפני פטירתו באו לבקרו על מיטת חוליו כמה בעלי תשובה 'טריים', ואמרו לו שהם לא מרגישים טעם בתפילה, סבא נתן להם שלוש עצות: א. לבוא בזמן לתפילה. ב. לחשוב על פירוש המילות, ומכיוון שאתם לא מבינים עברית, אז תקראו את התרגום באנגלית, שתדע מה אתה אומר, אחרת אתה סתם ממלמל את התפילה, והדבר השלישי: לקחת בכל פעם קטע מסויים בתפילה וללמוד אותו עם חברותא. זה מאוד יחבר אותך לתפילה.

אפשר גם לשמוע בכל השיחות שלו, ממש בכל נושא ועניין, כמו בתורה או ביראת

באמצע הלילה, שעה לפני התפילה - כדי להיות ערני בתפילה, ושעה בצהריים...

[במאמר המוסגר: אחד הנכדים שלו, שמע על זה והחליט לנסות גם כן לישן רק שלוש שעות וללמוד כל היום, וכמובן שזה לא הצליח, הוא ניגש לסבא, ושאל אותו, למה לא הצלחת? ענה לו הסבא: אני רציתי 'רק ללמוד', ממילא פחות ישנתי, אבל אתה רוצה 'פחות לישון' כדי רק ללמוד, זה לא עובד ככה].

נשים לב, אכן ההתמדה שלו הייתה נדירה ומיוחדת, אבל איך הוא חילק את השעות שינה, שעה לפני התפילה! זאת כדי לשמור על הערנות בתפילה, כי סבא ידע את הסוד שבלי תפילה ראויה לשמה, בלי תפילה כשאתה ערני, לא שייך להתעלות בלימוד התורה.

ומזה נובעת החשיבות המיוחדת שייחס לכל נושא ה'תפילה' כי תפילה זהו הכלי המרכזי והחזק ביותר להגיע לדבקות בהשם. בפרט כשהוא בא ללמד תלמידים אלו שזה מקרוב באו, הוא שם דגש על תפילה בצורה מאוד מאוד מיוחדת, בגלל שהוא הרגיש שדרך תפילה הם יכולים להגיע לשינוי, מתפילה אפשר להגיע לשאר המדרגות שצריכים להגיע בחיים, כמו שהיה מזכיר בשיחותיו את דברי מרן החזון איש זצ"ל, שדרך תפילה מגיעים לתורה, ודרך תורה מגיעים לתפילה, אם לומדים כמו שצריך, אז מתפללים כמו שצריך, ואם מתפללים כמו שצריך, אז זוכים גם כן לתורה כמו שצריך.

הוא חידד זאת באוזניי ואח"כ שמעתי שכך היה חוזר ושונה בפני תלמידיו, כי אין דבר שעובד בלי תפילה, ועם תפילה ניתן להשיג הכל, וזה בעצם היה הסבא הגדול ר' נח זצ"ל, זו הייתה צורת ההסתכלות שלו על החיים, וזו הצורה שהוא בא ללמד את התלמידים שלו, "תדבר איתו תשוחח איתו תפנה אליו הוא אבינו אב הרחמן הוא מחכה לך הוא רוצה את התפילה שלך", אפשר לומר שזה היה הסיסמא שלו.

לאחר ארוחה דשנה

אספר לך דבר שגילה טפח מפנימיותו של הסבא, שמגלה לנו קצת על עבודת התפילה שלו, סבא, תמיד אחרי התפילה היה מתיישב על המקום, אחי שהיה בחור צעיר, שאל אותו, זייד, מה העניין? מה, לא גמרת להתפלל? בוא נלך הביתה, סבא ענה לו: גמרת רק עכשיו לאכול ארוחה טובה, אז זהו? קם, מייד הולך? לא, אני יושב, אני נינוח, אני רגוע. גמרת עכשיו פגישה עם המלך, יש משהו יותר מזה? אני עדיין 'בתוכי', אני רוצה להיות עוד קצת עם הקב"ה.

ובאמת כך כתוב בברייתא בברכות (דף לב ב) חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה

מזרי זקני התפרסם בכל העולם בעיקר במפעליו 'להפוך עולמות' לקירוב רחוקים והכנסתם לעולמה של ישיבה, כמו כן במשנתו הסדורה על כל דרכי החיים, אך לא רבים יודעים את הבסיס והמנוע שעמד מאחורי הכל - התפילה והקשר עם השי"ת.

פעמיים בחיים

התפילה תפסה מקום מאוד מרכזי בחייו, אבל חייבים לחדד את הנקודה המרכזית, הנקודה הפנימית לא הייתה תפילה, אלא יותר נכון לומר שהיא הייתה המשמעות של תפילה - קרבת אלוקים! אין עוד מלבדו! לחיות את הקב"ה בצורה ממש יוצאת דופן, עד כדי כך שאחד התלמידים שלו סיפר שהוא שאל אותו, שאלה לא שגרתית: "האם פעם הראש ישיבה הסיח דעת מהקדוש ברוך הוא?" סבא ענה לו: כן - פעמיים! זאת אומרת, מתוך כל החיים שלו, רק פעמיים הוא הסיח דעת מהקדוש ברוך הוא. זה כבר אומר הכול.

בכל דרשה, בר מצווה, בריתות, בכל דרשה שאני רק זוכר, הוא דיבר על קרבת אלוקים ועל 'תשובה', וממש לא בגלל שעסק בקירוב רחוקים, אלא כי זה היה הוא, הוא היה דבוק בקב"ה, זה היה המקום שלו, ותמיד יכלו לראות את זה, מה שנקרא - "הוא לא היה איתנו", הוא היה במקום גבוה יותר. תמיד. תמיד היה דבוק בקב"ה.

וכאחד שהיה דבוק בקב"ה יומם ולילה, הרי שעבודת התפילה שלו הייתה מיוחדת במינה.

וכפי שתיאר באוזניי ידידו ורעו הגאון ר' חיים אורי פריינד שליט"א כי תפילתו של מורי זקני הגאון ר' נח, הייתה לשם דבר, הוא לא הסתפק בהתמדתו הנוראה בתורה, אלא השקיע בעבודת התפילה שלו עד שהייתה ממש כאחד מיחידי סגולה, היה ניכר עליו שהוא מדבר עם הקב"ה כבן המתחטא לפני אביו.

רק כדי להבין את ה'מושגים', הייתה תקופה של כמה שנים שהסבא זצ"ל היה ישן רק שלוש שעות ביממה, כשכל הזמן הוא ישב ולמד בהתמדה נוראה, וגם את השעות הללו שישן, לא היו ברצף, אלא שעה

לאור איזה ספר, ניגשתי לסבא להתייעץ, סבא אמר לי: תקשיב, אם תוציא ספר על תפילה, אני אממן לך אותו מא' עד ת'. כה החשיב את עבודת התפילה, הוא ראה בזה

הצלה לכלל ישראל, שכשירגישו שהקב"ה איתם אז הם יהיו איתו...

כדורים לדיכאון

סיפר אחד הנכדים שבתור בחור הייתה לו תקופה של דיכאון 'משבר' והוא שאל אותו: זידי, מה עושים? הוא אמר לו: אתה יודע? אני בדיוק כמוך, גם לי זה קורה, יש ימים שפתאום חסר כסף לישיבה, ויש פתאום פרויקטים שאתה לא מצליח, מה אני עושה? ... הוא התרווח על הכיסא... (היה לו כיסא משרדי מסתובב) נשען לאחור, הסתובב ימינה-שמאלה, ואז הוא אמר: אני אומר לעצמי עם חיוך מאוזן לאוזן - "אני הבן של השם, אני הבן של השם, אני הבן של השם", וזה מכניס לי כזה שמחה, שזה נותן לי כוחות להמשיך ולעבוד את הקב"ה מתוך שמחה וחשק ולהתקדם.

הוא היה אומר, מי שמתפלל לקדוש ברוך הוא חייב להיות מלא שמחה, הרי דיברת עם אבינו אב הרחמן האלוקים ה'כל יכול', א"כ אתה חייב להיות מלא אנרגיות, מלא שמחה, והיה אומר, היום כולו מתחיל אחרת - כשאתה מחובר אליו.

פעם אנשים רחוקים מידי שקייט שאלו מגוון רבנים, מה זה האפליה הזו שמברכים "שלא עשני אשה", הרבה תשובות נאמרו על כך, אבל הוא הפך את השאלה על השואל, האם האישה אמורה להיפגע מהברכה הזאת? הגבר הוא זה שאמור להיפגע! מה הגבר אומר? מה אני שווה? שאני 'לא כמו'. ומה האישה אומרת? שעשני כרצונו... אז מי יותר ממי? כמובן שיש בכך מעין "הכה את שנינו"... אבל בעיקר יש בזה מסר עצום, כשאתה מכיר בכך שאתה בן של הקב"ה, זהו האושר הגדול ביותר, כמו שהיה חוזר ואומר, אתה קם בבוקר ואומר שלא עשני גוי, כבר אתה מלא אנרגיות להיות לך יום שמת.

ריית הפתיחה

לכבוד היארצייט שלו שחל השבוע, י"א שבט תשס"ט, בחרנו לפרסם בגיליון הנפלא הזה העוסק כולו בקשר שלנו עם הקב"ה - את ה"פרקי חיים" בעבודת התפילה מזקני הגאון

שלמה.

זה תהליך, באלול הכיוון צריך להיות, קודם כל "אני לדודי", ולאחר מכן תגלה ש"דודי לי", אבל אחרי עבודת האלו"ל, אחרי שתעבוד 'להתקרב לקב"ה' ואז הקב"ה יתקרב אליך, אתה תגלה שבאמת עוד לפני שהיה לך את ה"אני לדודי" כבר היה "דודי לי" ורק אז היה את ה"ואני לו", כי בעצם הקב"ה קרוב לכל קוראיו עוד בטרם יקראו, הקב"ה אוהב אותנו, הוא אבא שלנו, ואם כל אבא רוצה לתת לבן שלו את כל העולם... אז הקב"ה! על אחת כמה וכמה! הוא רק מחכה שנתפלל אליו מקירות ליבנו.

לקדוח במקום הנכון

אני לא זוכר אי פעם שהוא התפלל שלא במקום הקבוע שלו, גם לפעמים שהיינו מתפללים בחדר אחר בבית כנסת או כשתפילה מסוימת היה מתפלל לא בבית הכנסת הרגיל, תמיד הייתה לו פינה קבועה, בכל מקום שהתפלל היה לו מקום קבוע, שמעתי בשם רבי שמעון שקופ זצ"ל שהתפילה 'קודחת' כביכול עד שנוצר 'חור' והתפילה מתקבלת, זה המעלה של מקום קבוע.

הוא היה מתפלל בביהכ"נ "אהבת תורה" והמקום שלו היה במזרח, היו יושבים שם אנשים נכבדים, אמנם לא לכיוון הקהל, אבל הספסל הראשון היה מיועד לאנשים נכבדים, מישוה שאל אותו למה הוא בחר את המקום הזה, סבא ענה לו: אני פשוט לא רוצה הסחות דעת בתפילה, כאן אף אחד לא עובד לפניי, כאן אני מרגיש שאני יכול להיות רק "אני והקב"ה".

היה חשוב לו מאד שהתפילה תהיה "תפילה ישיבתית", זאת אומרת, 'תפילה' זה לא משהו שאני צריך לסמן עליו ווי 'היום התפללתי...' אלא תפילה עם אווירה של תפילה, תפילה עם מתינות, תפילה עם אווירה רצינית שמתאימה לתפילה שבה אדם מתחבר לקב"ה.

כמו כן החשיב מאד את התפילה בהיכל הישיבה, מלבד מה שגם בתור בחור הוא הקפיד להתפלל בישיבה, גם במשך השנים אח"כ הוא השתדל להתפלל בישיבה, למשל בשנים הראשונות ב"אש התורה" שלא היו הרבה בחורים, רק כ- 20 בחורים, אמנם הוא יכל לעשות מניין עם הבחורים שלו, אבל היה חסר באווירה, לכן בימים נוראים הוא היה מביא את כל הבחורים להתפלל בישיבת מיר, כשהתרבו התלמידים וכבר לא היה שייך להכניס אותם למיר, אז התחילו להתפלל בישיבה שלו, שגם אז דאג להביא בעלי תפילה שהם בעלי שיעור קומה אנשי צורה.

דמעות של שכינה

יש ראיון מוסרט שעשו איתו בשנים האחרונות, ראיון על הישיבה והמפעלים שלו, השאלה האחרונה שהמראיין שאל אותו הייתה: על מה הרב מתפלל? ממש מדהים לראות איך עם דמעות בעיניים ובקול בוכים הוא אומר לו: "אני מתפלל לקדוש ברוך הוא שייתן לי יותר להרגיש את צער השכינה, זה לא מספיק שאני עוסק בקירוב ואני דואג לכלל ישראל, אני רוצה להרגיש באמת את צער השכינה, שיהיה אכפת לי באמת". כך אמר. זה ה'תפילה שלו.

סיפר נכדו, בבחורתי היה לי רעיון להוציא

שמים או מידות טובות או על עניינו של חג בחג, כמעט כל פעם הוא היה אומר, תבקש מהקב"ה שיעזור לך להתחזק בזה, תבקש מהקב"ה שיעזור לך לשמוח במצוותיו, תתפלל לקב"ה שתרגיש את החג, תתפלל לקב"ה שתתקדם בעבודת הרגל, אם בחג המצות אז תתפלל לה' שתרגיש "חרות" כך בכל דבר ועניין.

להנות מהמשחק

כמו שהזכרתי הוא תמיד היה אומר, תהיה שגור על פיך לדבר איתו, השם מחכה שתדבר איתו, זאת אומרת שתפילה זה לא רק כשמתפללים ולא רק כשנמצאים בצרה, או לא רק כשמודים לו, תפילה פירושו של דבר שיש לך קשר ישיר איתו, על ידי שאתה מדבר איתו, אתה מחדד את הקשר עם הקב"ה, עד כדי שהוא היה מחנך את נכדיו קטנים, שגם במהלך המשחק, שמשחקים אחד עם השני, שידברו עם השם ויבקשו: "אני רוצה ליהנות מהמשחק, אני רוצה להצליח במשחק".

הוא היה אומר דבר מאוד מעניין, שאפילו אנשים שרוחקים לגמרי מאמונה תמיד היה להם את הרגע שבו הם התפללו לקדוש ברוך הוא, כשנקלעו לאיזושהי צרה, הם אמרו, "אלוקים, תעזור לי!", והוא הסביר שזה מראה שהקדוש ברוך הוא כל כך קרוב אלינו ומחכה שנפתח את הפה, לכן גם מי שלא זכה להכירו, בכל זאת התפילה קיימת בעומק הלב, הוא היה שואל את אותם רחוקים: למה לא התפללת שהנשיא בוש יעזור לך? כי בלב אתה מבין שרק 'כל יכול' זה שיכול לעזור לך באמת.

עצור - מיליונר לפניך

הוא היה ממחיש להם את זה שבאמת הם מכירים בקב"ה, בצורה מאוד חזקה, וכך אמר: "אם תכנס לאולם גדול ויבוא מישהו וילחש לך "תשמע, בחדר הקטן הזה, יושב מיליונר והוא שומע מה שאתה מדבר פה, דבר איתו", האם לא היית מבקש משהו?! אדם נורמלי היה מבקש, אני אומר לכם: "יש כאן מישהו מאחורי הדלת שמחכה שתבקשו ממנו, קוראים לו הקדוש ברוך הוא"...

וזהו ההסבר בפסוק "קרוב ה' וגו' לכל אשר יקראו 'באמת'", מה זה 'באמת'? היה אפשר לחשוב שצריך התקדשות מיוחדת, לעצום עיניים ולהיות באיזשהו מקום מבודד, ומנותק לגמרי - זה ודאי מעלות נפלאות נכונות ונצרכות ללא ספק, אבל לא זו הנקודה, "לכל אשר יקראו באמת" הכוונה למי שהוא פשוט שם לב שהוא מדבר עם הקדוש ברוך הוא, שהוא כל יכול.

ועכשיו נבין היטב ווארט פלאי שהיה אומר: ידוע שאלול זה ראשי תיבות: "אני לדודי ודודי לי". שזה פסוק בשיר השירים, אבל הרי יש גם עוד פסוק בשיר השירים: "דודי לי ואני לו", א"כ אולי שיהיה חודש דלו"ל, הוא הסביר: אנו רואים שכאשר עם ישראל יצאו ממצרים, הם אמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים. (דברים א כז) למה? הם היו במ"ט שערי טומאה, הם לא ראו את אהבת השם, אמנם הם הכירו שהקדוש ברוך הוא הוציא אותם, אבל הם לא ראו שזה נבע מאהבת השם אותנו, ורק לאחר זמן הם קלטו שבעצם כבר אז היה הכל בגלל אהבתו אותנו, מה השתנה? מה שהשתנה זה ההסתכלות

הגדול זצוק"ל, וזה יהיה בע"ה גם כפתיחה להמשך הסדרה בשבועות הבאים בה יופיעו מאמריו הנפלאים המתפרסמים לראשונה - כיצד לגשת לשמונה עשרה, ופירושו לתפילת העמידה. אנו מקווים שזה לא רק העברת מסר אלא שיהיה ניתן 'לשמוע' את הלב הגדול שלו אומר את הדברים, כי זאת היתה "דרך חיים" שאותה הוא חי, נקווה שיהיו שפתותיו דובבות בקבר, שיהנו רבים לאור הגדול הזה.

הרבנית וינברג

סבתי הרבנית דינה וינברג עליה השלום, אשת ר' נח, הייתה "אשת חבר כחבר" במלא מובן המילה, היא ידעה משנה ברורה ישר והפור, היא ידעה רמב"ם, היא ידעה מדרשים, בקיאות בכל ההלכות, יש לה מחברות עם תשובות שמרן הרב אלישיב ענה לה אישית מה ואין ללמד את ההלכות לתלמידות שלה, וכמובן, קירוב רחוקים, חסדים, בקיצור אישה מאוד גדולה.

תלמיד כמו הרב פינקוס

המשפחה, התלמידות, וכל מכריה, כולם ידעו שיש שני דברים מאוד מאוד מרכזיים אצלה, שבת ותפילה, שבת קודש אצלה היה משהו נדיר, עד כדי שאחיינה הגרש"ד פינקוס זצ"ל אמר כי ממנה הוא למד מה זה "שבת", היו לה רגישויות מיוחדות לשבת קודש, כדוגמא בעלמא אציין משפט שאמרה לי, הייתי מתקשר אליה מדי ערב שבת, כשסיימתי את השיחה אמרתי להתראות או שלום, סבתא

אחר, מסיבה כלשהי היא לא הרגישה מספיק נוח בתפילות במבנה הזה, אז היא עברה לבית כנסת אחר, זאת למרות שהיא הייתה רגילה לחזנים, ולכל הצורה של התפילה שם, ואף למתפללות הקבועות, בכל זאת מה שהיה לה הכי חשוב הוא להרגיש "טוב" בתפילה, תפילה צריכה להיות "אני והקדוש ברוך הוא", לכן, הסבירה: אני עוברת למקום ששם אתחבר לקדוש ברוך הוא.

קבעתי עיתים לתפילה

היא הייתה אומרת שהיא קבעה את הזמן שמוקדש אצלה לתפילה - רק לתפילה, כך שגם אם היא גמרה יותר מהר, היא לא תעשה בזמן הזה שום דבר אחר, כך היא אמרה: "את הזמן הזה אני הקדשתי כדי לדבר עם הקדוש ברוך הוא, אז מה, אני אאבד את זה? אז אם גמרתי יותר מוקדם, אז מה? אמשיך לדבר איתו, אגיד תהילים, ובכל אופן לא אעשה דברים אחרים".

זאת בעיניי הנהגה חכמה מאוד בגלל שלפעמים אנחנו 'מספרים לעצמנו' שכעת אנו יותר טוב במהירות, אבל בדרך הזה שקובעים זמן קבוע ומוגדר לקשר עם הקב"ה, אתה לא מרמה את עצמך, כי אתה יודע שגם אם תגיד את זה במהירות, אתה תמשיך את הזמן הזה באמירת תהילים או תחינות.

וגם אם גמרת מוקדם מהרגיל כי באמת כיוונת טוב - אם התפילה אינה כעול, שצריך לגמור אז סתם חבל לפספס זמן ייעודי שהוקדש לשיחה, לקשר, עם הקב"ה...

אמרה לי: בערב שבת מסיימים את השיחה ב"גוט שבת", זה הרגש שלא ניתן לחיקוי, אבל זה מורה על ההרגשים שהיו לה לשבת קודש, עכ"פ שבת קודש היה אצלה משהו שמי שלא ראה יקשה עליו להבין. והנה היא זו שהייתה אומרת "שמונה עשרה" זה ה"שבת" של יום חול, מה זה שבת? שבת זה כאילו מלאכתך עשויה זהו זה, אין לי שום דבר, רק אני והקב"ה, כך שמונה עשרה זה השבת של יום חול.

את חלק מהמקהלה

התפילה שלה הייתה ממש כמונה מעות, פסוק פסוק, היה לסבתא הנהגה מעניינת, כל פעם שהתחדש לה איזה שהוא הרגש בתפילה, היא הייתה כותבת את זה מיד (כמובן לא בשמונה-עשרה) אפשר לראות איך כל הסיפור שלה מעוטר בהערות שלה, למשל בפרק של "הללו את השם מן השמים" וכל הרשימה של המהללים: שמש ירח, אש רוח, חיה ובהמה, מלכי ארץ וכל לאומים, כתבה לעצמה: "ואת גם חלק מהמקהלה הזאת", זאת אומרת, קל לספר על כל הבריאה, רק תזכור שזה גם מחייב אותך אישית להלל את ה'...

בבית היה לה פינה קבועה ששם היא הייתה מתפללת, והיה לה שם לא פחות ולא יותר שלט של "שוייתי השם לנגדי תמיד" על הקיר, ממש כמו בעמוד של חזן.

היה איזה בית כנסת שהיא הייתה רגילה להתפלל בו, כשהבית כנסת הזה עבר למבנה

סיפור לילדי החמד מפי המחנך הנודע הרב יהודה צבי בראנדווין שליט"א

מויט'לה עם האוצר החתום

שלו, הוא שם לב: רגע! זה ממש מזכיר לי משהו... אָבֵל מַה?

אָהָה! הַבְּקָשׁוֹת שֶׁלִּי מִמֶּשׁ דּוֹמִים לְתִפְלַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה! פֶּן, זֶה יֵצֵא בְדִיּוּק שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּקָשׁוֹת.

פְּתָאֵם הוּא הַבִּין שֶׁכֵּל הַבְּקָשׁוֹת הַחֲשׂוּבוֹת בְּאֶמְתָּ, בְּעֵצֶם כְּבֹר פְּתוּבוֹת בְּתִפְלָה אַחַת קֶצֶר וְיִקְרָה מִפְּזֵ: שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה!

אָז הוּא הִתְחִיל לִכְנֹן מְאֹד בְּתִפְלַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, כִּי שָׁם יֵשׁ אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת. כָּל בְּרָכָה - עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ. כָּל מְלָה - אוֹצֵר קָרָה.

יוֹם אֶחָד הוּא אֶפְלוּ מִצָּא בְּאִיזָה מִחְבּוֹא סֵפֶר יָשׁוּן, הִיָּה זֶה סֵפֶר הַזָּהָר הַקְּדוֹשׁ,

וְשָׁם הוּא מִצָּא כְּתוּב בְּפִרְשֵׁת וַיִּקְהַל, שֶׁכֵּאֲשֶׁר מִתְּפִלָּים שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, דְּלִתוֹת הַשָּׁמַיִם פְּתוּחִים, וְכָל הַבְּקָשׁוֹת עוֹלוֹת יָשָׁר לַשָּׁמַיִם. וְלִכֹּן הִרְבֵּה בְּקָשׁוֹת וּתְפִלוֹת מְכַנְּסִים מִפֶּשׁ לְתוֹף הַשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה,

(כְּמוֹ זֶרְנֵי לַחִים, אוֹ בְּקָשׁוֹת אִישׁוֹת שֶׁאֲפָשֶׁר לֹמַר בְּסוּף לִפְנֵי "יְהִי לְרַצוֹן").

וּמָה הִיָּה הַסּוּף? מוֹיִשֵּׁל'ה הַמְּשִׁיב לְהַתְּפַלֵּל, וְהַמְּשִׁיב לְלַמּוֹד, עַד שֶׁבְּאֶמְתָּ הוּא נִהְפֵּךְ לְגֹדֹל הַדּוֹר! עַד שֶׁקָּרָא לּוֹ: רְבִי מוֹיִשֵּׁה סוּפֶר, אוֹתוֹ אֶתֵּם מִפְּרִים בְּשֵׁם "הַחֲתָם סוּפֶר" הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ תִּגַּן עֲלֵינוּ.

אָז יָלְדִים צְדִיקִים! בּוֹאוּ וְשִׁתְּדֵל בְּעִזְרַת ה', לְשִׁים לֵב בְּתִפְלַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה - לְדַבֵּר עִם ה' וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֶת הַבְּקָשׁוֹת הַנִּפְלְאוֹת הָאֵלֶּה! וְכָךְ נִזְכֶּה לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת, לְגֹדֹל צְדִיקִים גְּדוֹלִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים אֲמִתִּים.

שְׁבֵת שְׁלוֹם יָלְדִים, וְהַתְּרָאוֹת בְּשָׁבוּעַ הַבָּא, בְּסַפּוֹר הַחֲדָשׁ ב' אֲנִי תִפְלָתִי.

יום. הוא חיב ללמוד יותר!

אָז הוּא הִחְלִיט: בּוֹא נַעֲשֶׂה 'תְּפִלָּה פּוֹלָלִת'! הוּא לָקַח דָּף וְעֵט, וְהִתְחִיל לְחַשֵּׁב: מַה הַדְּבָרִים הַעֵינְיָרִים שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ? וְכָתַב: חֲכָמָה, הַתְּקֵדָה, חֲבָרִים סוּבִים, קִדְשָׁה, בְּרִיאוֹת, פְּרִינְסָה, גְּאֵלָה...

וְלִפְנֵי הַנוֹשָׁאִים הוּא חֲבַר אֶת הַכָּל לְתִפְלָה אַחַת אֲרוּנָה אֲרוּנָה וְאוֹתָהּ הוּא אָמַר בְּכָל יוֹם.

וְעַדֵּן, זֶה לָקַח לוֹ שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת! וְהוּא הִתְחִיל לְתַמְצֵת עוֹד יוֹתֵר, וְעוֹד יוֹתֵר. תַּמְצִיחוֹת אַחֲרֵי תַּמְצִיחוֹת.

עַד שֶׁיֵּצֵא לוֹ נוֹסַח מִמֶּשׁ קֶצֶר שֶׁל שְׁנֵי עֲמוּדִים, שְׁאוֹתוֹ הוּא אָמַר כָּל יוֹם.

וְכָךְ, יוֹם אֶחָד... כְּשֶׁהוּא קוֹרָא אֶת הַתְּפִלָּה הַמִּיְחַדָּת

שְׁבֵת שְׁלוֹם לְכֶם יְלָדִים חֲבִיבִים!
הַפְּעֵם אֶסְפֶּר לְכֶם סִיפּוֹר אֲמִתִּי וּמִיְחָד עַל יַלְד קָטָן, עִם חִלּוֹם מִמֶּשׁ-מִמֶּשׁ גְּדוֹל.

מוֹיִשֵּׁל'ה הִיָּה יַלְד מְתוּק, כְּזֶה שֶׁאֵהָב לְלַמּוֹד, אֵהָב לְהַתְּפַלֵּל, וּבְעֵיקָר הִיָּה לוֹ חִלּוֹם אֶחָד גְּדוֹל: לְהִיּוֹת גְּדוֹל הַדּוֹר!

אָבֵל הוּא יָדַע: גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל לֹא צְמַחוּ סִתֵּם כִּכְהָ. הֵם הִשְׁקִיעוּ בְּתוֹרָה, בְּיָדֵי אֵת שְׁמֵיָם, וּבְעֵיקָר הִתְּפַלְלוּ הִרְבֵּה. כִּי בְּשִׁבִיל לְהִיּוֹת גְּדוֹל צָרִיךְ לְדַבֵּר עִם ה'. לְהַתְּפַלֵּל. וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מְכָל הַלֵּב.

אָז מָה עָשָׂה מוֹיִשֵּׁל'ה? הוּא הִתְחִיל לְהִסְתוֹבֵב בְּהִרְבֵּה בְּתֵי כְּנֶסֶת, וּלְחַפֵּשׂ בְּכָל הַסְּדוּרוֹת הַיְשׁוּנִים, סִפְרֵי תְהִלִּים, תְּחִינוֹת, וְהוּא אֶסַף אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁיֵּשׁ לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, וְאַחֲרֵי הַתְּפִלָּה, תְּפִלָּה לִפְנֵי הַלִּימוּד, אַחֲרֵי הַלִּימוּד, עַל שְׁלוֹם, עַל הַצְּלָחָה, עַל גְּאֵלָה... וְהוּא רָשַׁם אֶת הַכָּל: תְּפִלָּה אַחַר תְּפִלָּה. אוֹסֵף שֶׁל תְּפִלוֹת. עַד שֶׁלְּכֹסֶף, הָיוּ לוֹ כְּבֹר מְאוֹת מְאוֹת תְּפִלוֹת, אוֹלֵי קְרוֹב לְאֵלֶּף, מִמֶּשׁ אוֹסֵף נְדִיר שֶׁל בְּקָשׁוֹת!

אָז הוּא הִתְחִיל לְהַגִּיד אוֹתוֹן. הוּא אָמַר יוֹם יוֹם אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת,

אָבֵל פְּתָאוֹם הוּא שָׁם לֵב: שְׁעַד שֶׁהוּא גָמַר לְהַתְּפַלֵּל כְּבֹר נִגְמַר הַיּוֹם! וְלֹא הִסְפִּיק לְלַמּוֹד!

"אֲנִי רוֹצֶה לְהִיּוֹת גְּדוֹל הַדּוֹר", חָשַׁב לְעַצְמוֹ, וְאָם לֹא אֶלְמַד - אֵיךְ אֵהָיֶה גְּדוֹל?!"

אָז מָה מוֹיִשֵּׁל'ה עָשָׂה? הוּא הִתְחִיל לְבַדֵּק: אוֹלֵי יֵשׁ תְּפִלוֹת שְׁחוּרָרוֹת עַל עַצְמוֹ?

הוּא קָצַר וְהוֹרִיד אֶת מַה שֶׁפָּגַל. וְאֶת זֶה הוּא הַמְּשִׁיב לְהַגִּיד כָּל יוֹם, אָבֵל הוּא רָאָה שֶׁגַם זֶה לּוֹקַח לוֹ חֲצִי